

عبور از بحران

☆ مهدی مهرپور
دبیر گروه اقتصادی

همسایه، افزایش ارتباط تجاری و اقتصادی با کشورهای همسایه، سفرهای رئیس دولت در ماه‌های گذشته به برخی از کشورهای همسایه و ... نشان می‌دهد که استراتژی و سیاست‌های کلان دولت از نگاه یک جانبه به غرب به تعامل با همه کشورها تغییر کرده است.

اگر بخواهیم به برخی دستاوردهای دولت جدید اشاره کنیم باید بگوییم که مذاکرات برای رفع تحریم‌ها آغاز شد، ولی همان طور که رئیس جمهور وعده داده بود اقتصاد ایران به آن گره زده نشد و دیپلماسی فعال با کشورهای همسایه و مستقل در دستور کار دولتمردان قرار گرفت. عضویت ایران در پیمان شانگهای بعد از نزدیک به یک دهه نهایی شد و رئیس جمهور در دیدار با سران برخی کشورهای همسایه از جمله ترکمنستان موانع اولیه برای تجارت با این کشورها را برطرف کرد. صادرات نفت که تحت تأثیر دیپلماسی برجای دولت قبل به کمترین میزان دهه‌های اخیر رسیده بود، با دیپلماسی فعال دولت جدید به نزدیک یک و نیم میلیون بشکه رسید. مسیر کاهش تورم و پایه پولی آغاز شد. طبق اعلام بانک مرکزی رشد نقدینگی که در پایان دولت روحانی به بالای ۴۰ درصد رسیده بود، اکنون به ۳۷ درصد رسیده است. دولت دیگر برای اداره کشور از بانک مرکزی استقراض نمی‌کند. این اعداد نشان می‌دهد افق توری رو به کاهش است. روند رو به رشد نرخ دلار متوقف شده و قیمت ارز در مسیر با ثباتی قرار گرفته است. دولت در یک اقدام شجاعانه برخلاف دولتمردان قبلی تصمیم گرفت که در لایحه بودجه تکلیف دلار رانته ۴۲۰۰ تومانی را روشن کند و احتمالاً با مصوبه مجلس دلار دولتی هم از سال آینده حذف خواهد شد. طبق گزارش مرکز آمار رشد اقتصادی در اولین فصل مدیریت دولت ابراهیم رئیسی به ۵٫۱ درصد رسید. برنامه ریزی برای ساخت سالانه یک میلیون واحد مسکونی آغاز شد. برخلاف پیش بینی کارشناسان زمستان امسال قطعی برق به دلیل کمبود گاز اتفاق نیفتاد. برنامه ریزی و بررسی‌های کارشناسی برای اصلاح نظام بانکی و مالیاتی آغاز شده و احتمالاً سال آینده نخستین گام‌ها در این زمینه برداشته می‌شود. مجوزهای کسب و کار با مدیریت دولت در سهل‌ترین شرایط خود برای صدور قرار گرفته و بسیاری از موانع دیگر نیز به زودی رفع می‌شود. بودجه با کاهش هزینه‌های جاری و افزایش هزینه‌های عمرانی و کاهش وابستگی به نفت تقدیم مجلس شد و احتمالاً اثرات آن در سال آینده در اقتصاد ایران ملموس خواهد شد. همه این اتفاقات و آنچه را که ابراهیم رئیسی در تابستان امسال از دولت گذشته در حوزه اقتصاد تحویل گرفته نشان می‌دهد و چشم‌انداز سال آینده را پیش روی تحلیلگران قرار می‌دهد.

نزدیک به ۷ ماه از تشکیل کابینه دولت سیزدهم می‌گذرد و تلاش‌ها برای ترمیم خسارت‌هایی که اقتصاد ایران در ۲۹۲ روز گذشته بر آن تحمیل شده است، ادامه دارد. اگرچه آیت الله رئیسی مانند رئیس جمهور سابق تلاش نکرد تا ویرانه تحویل شده به دولتش را به تصویر بکشد، اما واقعیت‌های اقتصاد ایران نشان می‌دهد آثار و تبعات منفی بدهی‌های سنگین و مین‌گذاری‌های دولت قبل برای دولت سیزدهم به همین راحتی‌ها از بین نخواهد رفت!

مردم یادشان نخواهد رفت دولت قبل تا چه میزان می‌خواست شرایط اقتصادی کشور را بغرنج و تاریک نشان دهد و حتی این سخن رئیس جمهور سابق در برخی محافل غیررسمی از اذهان پاک نمی‌شود که می‌گفت: «هر کس بتواند در این شرایط ۵۰۰ هزار بشکه نفت بفروشد وزیر نفتش می‌کنم!»

اقتصاد ایران در دهه ۹۰ سال‌های بسیار سخت و البته به لحاظ شاخص‌های اقتصادی سالهای بسیار بدی را پشت سر گذاشت. به اذعان آمارهای رسمی دهه ۹۰، برای اقتصاد ایران دهه شوم لقب گرفته است.

میانگین رشد اقتصادی صفر درصد، کاهش درآمد سرانه به عنوان شاخصی تعیین کننده درباره وضعیت رفاهی جامعه ایران، توقف میزان تولید و اضافه شدن ۱۰ میلیون ایرانی جدید به طبقه فقیر در یک دهه گذشته از مهمترین اتفاقات ناخوشایند دهه شوم اقتصاد ایران بود. این عوامل باعث شد تا اقتصاد در ۱۰ سال اخیر وارد یک چرخه رکودی به همراه ثبات تورمی شود. اگر چه سیاستگذار (دولت‌های یازدهم و دوازدهم) به اجبار مقصر اصلی این ماجرا را تحریم دانست اما کارشناسان منصف می‌گویند در این ماجرا ضعف و بی‌تدبیری سیاستگذار بر تحریم غلبه کرده است.

کفایت سرمایه منفی مجموعه نظام بانکی، نسبت پایین درآمدهای مالیاتی به GDP و بحران صندوقهای بازنشستگی و دهها مورد دیگر، نشان دهنده اقتصاد ویرانه‌ای است که به دولت سیزدهم به ارث رسید.

با روی کار آمدن دولت سیزدهم اگرچه روند تغییر آغاز شده است اما طبیعتاً ساخت این ویرانه و به روزرسانی آن کار بسیار سخت و پیچیده است. افزایش درآمدهای نفتی ناشی از افزایش میزان مقداری صادرات نفت ایران در حالی است که هنوز هیچ تحریمی لغو نشده است. توجه به موضوع تهاثر کالا با کشورهای